

STOCKHOLMSKÄLLAN

► LÄS MER OM DET GAMLA STOCKHOLM PÅ STOCKHOLMSKÄLLAN: www.stockholmskallan.se

Barnsängsfebern tog många liv

■■ Barnsängsfebern härjade bland barnsängskvinnorna och det var bara de som var absolut tvungna som sökte sig till förlossningsvården i stället för att ta hem barnmorskan privat. I barnbördshusets arkiv finns många barn med okända föräldrar.

Text: Frida Lindfors

1775 öppnade Allmänna Barnbördshuset i Stockholm. Ganska snart fick man stora problem med sjukdomar bland de intagna mödrarna, framför allt den så kallade barnsängsfebern. Eftersom man ännu inte hade full förståelse för hur smitta spreds fördes bakterier över från obducerade lik till friska barnafödelskor och mellan kvinnorna på förlossningsklinikerna. Vid 1800-talets mitt var situationen akut och Allmänna BB stängdes för att man skulle få bukt med smittan. För att fortfarande kunna erbjuda plats för barnafödelskor öppnades ett provisoriskt barnbördshus på Södermalm.

Det provisoriska barnbördshuset blev efter en tid en permanent lösning. Behovet av förlossningsplatser var så stort att man behöll båda barnbördshusen och Provisoriska Barnbördshuset fick 1881 efter drygt 15 års verksamhet namnet Södra Barnbördshuset. År 1871 hade barnbördshuset flyttat till nya lokaler på Wollmar Yxkullsgatan (bilden) och verksamheten bedrevs inom detta kvarter fram till

1969 då förlossningsvården flyttades över till Södersjukhuset och Nacka sjukhus.

Barnbördshuset hade sin egen kyrkobokföring och alla barn som föddes där skrevs in i Dop- och födelseböckerna. I böckerna från det provisoriska barnbördshusets första år betecknas de flesta av barnen som "oäkta", dvs födda av en ogift mor. Det är tydligt att bara de som var absolut tvungna vände sig till barnbördshuset vid denna tid. Och inte undra på, det var ju med fara för livet som man lades in där. Barnsängsfebern var en, med rätta, mycket fruktad sjukdom.

I barnbörshusets Död- och begravningsböcker kan man följa den fruktade barnsängsfeberns framfart. Många av de kvinnor som dog under sin tid på barnbördshuset har barnsängsfeber noterat i kolumnen för dödsorsak. Kring år 1881 infördes regler om handhygien på barnbördshuset och gav synbara resultat. Andelen döda i barnsängsfeber på Sveriges barnbördshus minskade från över fem procent år 1861 till sju promille år 1900.

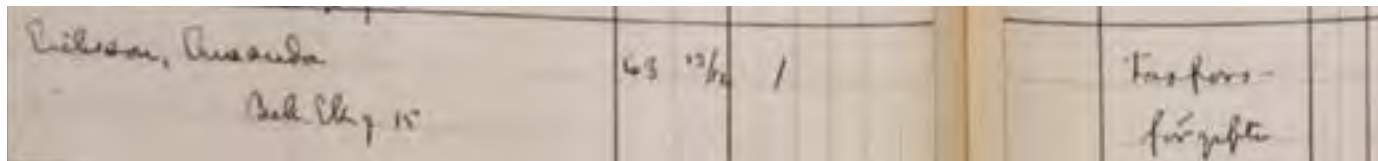
Många av barnen har förts in i dop- och födelseböcker med både okänd fader och moder. Detta är ett följd av en lag som kom 1778, det så kallade barnamordsplakatet. Lagen gav kvinnor rätt att föda barn anonymt och sedan lämna bort barnet. Syftet med lagen var att få ner den stora spädbarnsdödligheten, som till viss del berodde på att desperata kvinnor födde sina barn i hemlighet och sedan dödade dem eller lät dem dö. Kvinnor som födde anonymt rekommenderades dock att lämna information om sin identitet till en präst i ett förslutet kuvert för att man senare skulle kunna efterforska barnets ursprung. Det var inte ovanligt att par som fått barn innan de gift sig senare erkände sina barn, ibland flera år senare. I dop- och födelseböckerna finns sådana intyg inklistrade och uppgifterna i dopböckernas kolumner har man noggrant ändrat från oäkta till äkta för det barnets räkning.

Ett annat sätt att slippa skammen med att föda ett oäkta barn var att försöka fördriva fostret. År 1896 dog Amanda Eriksson, 33 år och ogift, av fosforförgiftning på Södra Barnbördshuset. Hon är en av den tidens olyckliga kvinnor som inte såg någon annan utväg än att försöka framkalla en (olaglig) abort. Tändsatsen på den tidens tändstickor bestod av fosfor och genom att äta detta kunde man fördriva fostret, men med risk för sitt eget liv. Amanda Eriksson överlevde inte sitt abortförsök.

FOTO: STOCKHOLMSKÄLLAN

Södra Barnbördshuset kring sekelskiftet 1900.

Amanda Eriksson, död i fosforförgiftning på Södra BB år 1896.

” Hon är en av den tidens olyckliga kvinnor som inte såg någon annan utväg än att försöka framkalla en (olaglig) abort.